

Aleksandar ĆUKOVIĆ*, cukovicaleksandar@yahoo.com

O ULASKU CRNE GORE U NATO U CRNOGORSKOM PARLAMENTU – IDEOLOŠKI OBRISI ARGUMENATA

ABSTRACT: *In the time of modernization and globalization, when more and more theoreticians believe that ideology is a marginal factor in decision-making, the topic of Montenegro's entry into NATO pointed to certain ideological outlines when it comes to the argumentation that was used in the debate in the Parliament of Montenegro. This paper tries to briefly point out some more or less visible ideological positions in the arguments „for” and „against” the entry of Montenegro into the NATO alliance, which could be heard in the Montenegrin Parliament, which made the decision on the country's accession to that military-political alliance.*

KEYWORDS: *NATO, parliament, ideology, army, Montenegro.*

Pojam *ideologija* u ovom radu biće upotrijebljen isključivo u neutralnom značenju, dakle ne pežorativno, već onako kako ga percipiraju savremena engleska lingvistika i politikologija. Prije svega, najšire posmatrano, riječ je o organizovanom sistemu vjerovanja, vrijednosti i spektra ideja koje čine osnovu socijalne, ekonomske ili političke filozofije (ili programa u užem smislu), kao i način na koji se grupa, odnosno pojedinac u njoj, usmjeravaju u poimanju i doživljaju svijeta i stvarnosti. S tim u vezi treba napomenuti da tek u drugoj polovini XX vijeka ideologija počinje da se posmatra na objektivni način, te da joj se poklanja pažnja na naučnom nivou, čemu prethode i neki raniji radovi na temu ideologije, prije svega Karla Manhajma¹, ali i drugih teoretičara. Takav tretman samog pojma umnogome je doprinio da ideologija, uprkos brojnim studijama i analizama, i u savremenom trenutku važi za jedan od najkompleksnijih, ali i najneodređenijih i najneuhvatljivijih poj-

* Doktor filozofije i viši istraživač, Istorijski institut UCG. Doctor of Philosophy and Senior Researcher, Historical institute UCG.

¹ Simeunović, Dragan. *Uvod u političku teoriju*. Institut za političke studije, Beograd, 2009, str. 116.

movu, što ne utiče na činjenicu da je ona istovremeno i jedan od najvažnijih pojmova u cjelokupnom korpusu društvenih nauka.

S druge strane, za isti period, odnosno drugu polovinu XX vijeka, vezuje se i pojava i aktivnost „velikih vojnih saveza kao globalnih fenomena“², koji su manifestacija ideološke podjele u najširem smislu, a koji možemo i *geografski* i ideološki podijeliti na *Istok* i *Zapad*. Ideologiju, između ostalog, valja posmatrati i kao kohezivni faktor velikih vojnih saveza druge polovine XX vijeka (NATO i Varšavski pakt), jer su dotadašnji vojni savezi stvarani *ad hoc*, zavisno od trenutne geostrateške nužnosti i kao takvi su, po prirodi stvari, bili rasformirani vrlo brzo nakon prestanka potrebe *na terenu*, odnosno okončanja situacije zbog koje su i formirani³.

Sama blokovska podjela svijeta, u istorijskom smislu, u suštini je ideološka i to pokazuje period Hladnog rata.⁴ Odgovor komunističkih zemalja na osnivanje NATO-a⁵ bio je formiranje Varšavskog pakta 14. maja 1955. godine. Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija (SFRJ), u čijem sastavu je bila i Crna Gora kao jedna od republika, nije bila članica nijednog saveza, već je odabrala srednji put, *put nesvrstanosti*, što je u datom trenutku okarakterisano kao mudar politički manevar. Međutim, ako se pogleda istorija Crne Gore, opšte je mjesto da je ona oduvijek bila okrenuta Rusiji, odnosno Istoku, te da se „rusofilstvo Crnogoraca smatralo tradicionalnom osobinom Crnogoraca“⁶, što možemo empirijski pravdati i posljedicama koje je 1948. godine za Crnu Goru i njene građane izazvala IB-rezolucija. Nakon izvjesnog perioda „zatišja“, crnogorska okrenutost *ideološkom Istoku*, konkretno Rusiji, doživjela je oživljavanje tokom devedesetih godina XX vijeka⁷, ali i na samom početku XXI vijeka, uoči obnavljanja crnogorske nezavisnosti 2006. godine, da bi nakon toga s protokom vremena, postepeno opadala u zavisnosti od opštih geopolitičkih i geostrateških kretanja.

Međutim, NATO⁸ danas predstavlja najsvježiju stranicu kada je riječ o reformi crnogorske vojske, a mi ćemo se u nastavku rada osvrnuti na ide-

² Rastoder, Š.; Adžić, N. *Moderna istorija Crne Gore 1988–2017*, III/III, Daily Press – Vijesti, Podgorica, 2020, str. 1605.

³ Isto.

⁴ Više u: Gledis, Džon. *Hladni rat*. Clío, Beograd, 2003.; Šćekić, Radenko. Medijski rat kao oblik geopolitičke borbe, *Matica* br. 90, Podgorica 2022.

⁵ NATO je osnovan 4. aprila 1949. godine. Više u: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>; pristupljeno 17. 11. 2024.

⁶ Rastoder, Š.; Adžić, N. *Moderna istorija Crne Gore 1988–2017*, III/III, Daily Press – Vijesti, Podgorica, 2020, str. 1606.

⁷ Pomenuto oživljavanje se događa u trenutku apsolutne dominacije Zapada, na ideološkom, ekonomskom, tehnološkom i kulturnom planu. Više u: Šćekić, Radenko. *Mediji i geopolitika*. Medijska kultura, Nikšić, 2019, str. 64–71.

⁸ Šćekić, Radenko. Hibridno ratovanje u novom milenijumu, *Matica* 80, Podgorica 2019.

ološke obrise argumenata „za“ i „protiv“ pristupanja Crne Gore tom savezu, iznošenih u crnogorskom parlamentu.

Istoričar Šerbo Rastoder konstatuje da se podijeljenost javnosti u vezi sa pitanjem pristupanja Crne Gore NATO-u „prepoznavala kroz zagovornike toga da se odluka o tom pitanju donese na referendumu, što je zagovarao veći dio opozicije ili da odluku donese Skupština, što je bila opcija bliža vlasti“⁹. Kao što je poznato, prevagnula je druga opcija i Skupština Crne Gore je donijela odluku o pristupanju.

Proces pristupanja Crne Gore NATO-u, u crnogorskom parlamentu, prirodno, praćen je iscrpnim raspravama koje su tu temu uključivale i onda kada ona nije bila isključivo na dnevnom redu određenog zasijedanja, što samo govori o važnosti teme, kao jednom od repera i graničnika kada je riječ o novijoj crnogorskoj istoriji.

U svakom od njih isticani su argumenti „za“ i „protiv“, koji su u određenoj mjeri sadržali ideološke obrise iz kojih je zapravo i crpljen polemički potencijal, što se naročito može vidjeti prilikom detaljne analize skupštinskih stenograma. Napominjemo i da tadašnja opozicija nije učestvovala u raspravi o Predlogu zakona o potvrđivanju Sjevernoatlantskog ugovora.

Kada govorimo o argumentima u korist ulaska Crne Gore u NATO, treba istaći da su najčešće situirani u kontekst pragmatičnosti¹⁰, odnosno realpolitike, a uz sagledavanje razvoja geostrateških i geopolitičkih tendencija. Vladajuće partije su, između ostalog, u skupštinskim diskusijama potencirale pristupanje NATO-u kao mogućnost sklanjanja sa začelja istorije u balkanskim stranputicama¹¹, te da je i obnova pune državne samostalnosti, između ostalog, jasno učinjena i kako bi se mogla realizovati dva spoljnopolićka prioriteta koji će najcjelishodnije zaštititi ključne, nacionalne, ekonomske i bezbjednosne interese Crne Gore, a to su članstvo u NATO-u i Evropskoj uniji¹². Govorimo li o segmentu koji se tiče realpolitike i pragmatizma, moramo konstatovati da je najveći fokus bio na ekonomskoj sferi, te da je ekonomska i finansijska stabilnost zemlje jedan od glavnih argumenata zagovornika pristupanja Sjevernoatlantskom savezu:

„Formalizovanje našeg članstva u NATO poslalo je pozitivan signal poslovnoj zajednici u cijelom svijetu da je Crna Gora odredište gdje treba

⁹ Rastoder, Š.; Adžić, N. *Moderna istorija Crne Gore 1988–2017*, III/III, Daily Press – Vijesti, Podgorica, 2020, str. 1614.

¹⁰ Uprkos tome, istoričar Šerbo Rastoder navodi da je najmanji broj onih koji su u sučeljavanju argumenata „za“ i „protiv“ koristio argument realpragmatizma, te da je mnogo više onih koji su u raspravama pribjegavali „emotivnosti i romantičnosti“. (Rastoder, Š.; Adžić, N. *Moderna istorija Crne Gore 1988–2017*, III/III, Daily Press – Vijesti, Podgorica, 2020, str. 1614–1615).

¹¹ Stenografske bilješke sa Sedme sjednice Prvog redovnog proljećnjeg zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 28. 4. 2017. godine, str. 2.

¹² Isto.

uložiti novac i pokrenuti biznis, jer se radi o državi čiji je politički, ekonomski, pravno-sigurnosni i demokratski kapacitet potvrđen članstvom u Alijansi“, kazao je Branimir Gvozdinović obraćajući se na premijerskom satu¹³. Navedeni ekonomski, odnosno finansijski argument, poklapa se sa tendencijama neoliberalnog ideološkog koncepta¹⁴ koji su snažno zagovarale partije na vlasti, prvenstveno Demokratska partija socijalista, koja je, paradoksalno, nasljednica Saveza komunista Crne Gore¹⁵.

Ukazivanje na istorijske prilike nerijetko je bilo situirano u kontekst isticanja zauzimanja *ispravne ideološke strane* u toku Prvog i Drugog svjetskog rata, ali i ranije. U svom obraćanju parlamentu, premijer Crne Gore Duško Marković je, između ostalog, kazao:

„Istorijski posmatrano, za naše mjesto u društvu najrazvijenijih zaslužne su i sve one prethodne generacije naših ljudi, boraca i ratnika, državnika i stvaralaca svih profila, sve one generacije, makar u prethodna dva vijeka, da ne idem dalje, koje su uvijek bile na pravoj strani istorije, koje su podnijele strašne žrtve u odbrani civilizacijskih tekovina u dva svjetska rata u prošlom vijeku i koje su ostale uskraćene od velikih sila za pravedno vrednovanje te žrtve. Danas našim ulaskom u društvo povlašćenih ti računi stižu na pravednu naplatu. Zato je ovo prilika da se poklonimo sjenima svih crnogorskih heroja koji su ugradili sebe u temelje naše države, njenog opstanka i prosperiteta“.¹⁶

Posebno se ističe da je antifašističko usmjerenje ono koje je garant mira i stabilnosti evropskih država i nacija, a da su njegovi ključni nosioci upravo NATO i EU¹⁷. Među argumentima „za“ koji su se mogli čuti u crnogorskom parlamentu, akcenat je upravo na vrijednosnom:

„NATO nije samo zajednica bezbjednosti već i zajednica vrijednosti, i to onih koje je Crna Gora kontinuirano baštinila i štitila: mira, stabilnosti, demokratije, ljudskih prava, vladavine prava i ekonomskog razvoja i prosperiteta“.¹⁸

¹³ Stenografske bilješke sa Jedanaeste – posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja u 2017. godini, Skupština Crne Gore, Podgorica, 28. jun 2017. godine, str. 1.

¹⁴ Peck, Jamie. „Neoliberalism“. *International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment and Technology*, 2017, p. 1–12.

¹⁵ Poznato je da je Demokratska partija socijalista činila razne ideološke zaokrete kroz svoju istoriju. Između ostalog, kako bilježi Predrag Malbaša, „ideja samostalne Crne Gore, nije našla svog partnera u aktuelnoj vlasti, odnosno reformisanoj Komunističkoj partiji, koja je u tom vremenu promijenila naziv u Demokratsku partiju socijalista“. (Malbaša, Predrag. „Nezavisnost izbliza“, *Matica*, br. 67, 2016, str. 46). Takođe, o prvim godinama ideološkog djelovanja DPS-a više informacija u: Andrijašević, Živko. *Nacrt za ideologiju jedne vlasti*. Conteco, Bar, 1999. i Bulatović, Momir. *Pravila ćutanja*. Narodna knjiga, Beograd, 2004.

¹⁶ Stenografske bilješke sa Sedme sjednice Prvog redovnog proljećnjeg zasjedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 28. 4. 2017. str. 2.

¹⁷ Isto, str. 3

¹⁸ Isto.

Ovdje kratko treba ukazati da, između ostalog, pobrojane vrijednosti prof. dr Vladimir Cvetković u kontekstu bombardovanja SRJ od strane NATO-a 1999. godine, a na fonu ideološke logike real-liberalizma SAD i NATO-a, veže i za apsolutnu suverenost onog najjačeg (SAD), što znači da apsolutna suverenost najjačeg ne trpi druge (tuđe) suverenosti¹⁹.

U parlamentu je u nekoliko navrata isticana crnogorska antifašistička borba, ustanak 13. jula 1941. godine, spajanje civilizacija na raskršću (islamske i hrišćanske), uspjeh u kom su zagovornici rata s kraja 20. vijeka postali zagovornici NATO vrijednosti na početku 21. vijeka, ali i naglašena sposobnost NATO-a da sačuva mir u Evropi gotovo sedam decenija, kako je saopštio jedan poslanik.

„Nije dobro kada je mala zemlja na raskršću civilizacija. Tu su se sreli i islam i hrišćanstvo, razdvojilo se hrišćanstvo na svoja dva dijela, i Crna Gora kao i svaka mala zemlja imala je od tih susreta i razdvajanja nekad prijetnju, a nekad korist. Ono što smo naučili našim trajanjem, da od toga napravimo korist za naše građane i vrijednost više. Ustala je Crna Gora da spoji svoje istoke, i Konstantinopolj i Istambul. I to je najbolje uradila u antifašističkoj borbi i, nadali smo se, 21. maja 2006. godine, da spoji ta svoja kulturna dobra, tu svoju civilizacijsku moć i da iz toga napravi datost više za NATO u koji ulazimo. Velika je pobjeda vrijednosti NATO-a i Crne Gore kad uspijeva da spoji te različitosti. Mi više nego išta drugo u NATO unosimo vrijednosti, harmoniju koja je trajala, koju je posebno obnovila ona Crna Gora od 1941. a ova je na razne načine pokušavala da je previše ne uništi, uništavala je ratovima, uništavala je ćeranjima, ali je uspjela da se vrati makar na neke početke koje je naslijedila. I ta posebnost Crne Gore vrijednost više. Naravno, država koja ima samo jednu partiju u svom parlamentu koja je od početka do kraja za prave vrijednosti je u ozbiljnom problemu. Samo jedna partija i danas je uspjela da baštini dobro od početka do kraja, i to je najveća pobjeda u politici. Kada naši progonitelji, kada antiratni neprijatelji prihvate vaše vrijednosti to je prilika da pobjeda bude potpuno u politici, nema veće pobjede u politici. Socijaldemokratska partija Crne Gore je to uspjela od svojih progonitelja, od ratnih avanturista uspjela je da dovede Crnu Goru do toga do poslušnih glasnogovornjivih NATO zagovornika.“²⁰

Posljednja rečenica prethodno navedenog citata još je jedna u nizu koja govori u prilog tezi o ideološkim transformacijama Demokratske partije socijalista kroz svoju trodecenijsku istoriju. Takođe, u užem ideološkom kontekstu u jednom od izlaganja konstatovano je kako ne postoji članica NA-

¹⁹ Cvetković, Vladimir. „Banalnost moći i ideologija univerzalizma“, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, Beograd, 2019, str. 45.

²⁰ Stenografske bilješke sa Sedme sjednice Prvog redovnog proljećnjeg zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 28. 4. 2017, str. 7.

TO-a u kojoj Berlinski zid još nije pao. Ovdje se svakako misli na ideološku simboliku spomenute građevine koja je odvajala komunizam od kapitalizma: „Ne postoji članica NATO-a u kojoj Berlinski zid još nije pao, ne postoji ni Evropska zemlja u kojoj Berlinski zid nije pao u kojoj se vlast nikad nije mijenjala na demokratskim izborima.“²¹ U tom trenutku, vlast u Crnoj Gori još nije promijenjena²², a Demokratska partija socijalista nasljednica je Saveza komunista Crne Gore, što je posebno potencirano u pojedinim raspravama, s jasnom aluzijom da bivši komunisti hoće Crnu Goru da uvedu u NATO.

S druge strane, manjinske partije (nacionalne partije manje brojnih naroda u Crnoj Gori) u parlamentu su ukazivale na benefite ulaska u NATO, kao brani određenim regionalnim ideološkim projektima koji *imaju aspiracije ka Crnoj Gori*²³, dok je predstavnik Liberalne partije ponovio da je ulazak Crne Gore u NATO nastavak kontinuiteta onoga što simboliše antifašizam i Trinaestojulski ustanak 1941. godine²⁴.

Prema mišljenju Manhajma, „ideologija je sistem mišljenja usmjeren ka zaštiti poretka“²⁵, što nije slučaj kada govorimo o ovoj vrsti reformi, mada se i tu mogu naći odstupanja pošto smo konstatovali da je vladajuća partija pravila ideološke lupinge radi održanja na vlasti, a ne zaštite poretka koji personifikuje određenu ideologiju. Na ovom mjestu je nužno navesti koje su to glavne funkcije ideologije koje možemo prepoznati u argumentaciji koja se navodila u crnogorskom parlamentu po pitanju ulaska Crne Gore u NATO:

- *podsticajna*, u smislu podsticanja na vršenje političke aktivnosti radi realizacije političkih ciljeva koje proklamuje data ideologija;
- *homogenizujuća*, u smislu građenja snažnog jedinstva među onima koji usvajaju istu ideologiju;
- *objašnjavajuća*, svaka ideologija teži da objasni svijet i njegove probleme i da da uputstvo za akciju u njemu;
- *opravdavajuća*, ideologija postoji i radi opravdavanja učinjenog za projektovane ciljeve.²⁶

Čini se da su najizraženije ipak objašnjavajuća i opravdavajuća funkcija s obzirom na prirodu procesa koji se želi sprovesti. U argumentaciji „za“, kada je riječ o ideološkim obrisima, u nekim od tipologija, možemo

²¹ Isto, str. 8.

²² Promjena će se dogoditi tek 2020. godine.

²³ Stenografske bilješke sa Sedme sjednice Prvog redovnog proljećnjeg zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 28. 4. 2017, str. 9.

²⁴ Isto, str. 13.

²⁵ https://sr.wikipedia.org/sr-el/Ideologija#cite_note-autogenerated1-5; pristupljeno: 4. 6. 2024. god.

²⁶ Simeunović, Dragan. *Uvod u političku teoriju*. Institut za političke studije, Beograd, 2009, str. 117.

uočiti dominaciju sljedećih elemenata: ideologije društvene grupe, stranačke ideologije, reformističke ideologije i progresivne (odnosno liberalne) ideologije, dok je, s obzirom na položaj, možemo situirati u kontekst vladajuće.

Nasuprot navedenom, glavna argumentacija protivnicima pristupanja Crne Gore NATO-u bila je suštinski ideološke prirode, a manifestovala se kroz NATO intervenciju protivu Savezne Republike Jugoslavije 1999. godine. Pojedini intelektualci naglašavali su da je motiv napada NATO-a na SRJ ideološki motivisan, te da je „ideologija lažnog ili preciznije – izvitoperenog (real)liberalizma, bila glavni temelj i povod NATO napada na Srbiju (odnosno SRJ, prim. aut). Rečena ideologija nije imala samo funkciju naknadnog opravdanja nekih *stvarnih* (neizrečenih, skrivenih) razloga za određene postupke, već je predstavljala uzrok i pogonsko sredstvo realpolitike SAD i zapadnog *slobodnog sveta*“.²⁷

Vladimir Cvetković posebno naglašava da je u ideološkom smislu NATO postao oličenje „lažnog liberalizma“, jer se „preko noći iz odbrambenog vojnog saveza transformisao u svjetskog organizatora mira i samozvanog garanta planetarne sigurnosti“.²⁸

U opozicionim redovima, kada je riječ o parlamentu Crne Gore, NATO je doživljavan kao okupator²⁹, protivnik Rusije i pravoslavlja (samim tim onog što u ideološkom smislu predstavlja Istok), ali i protivnik tradicionalne Crne Gore, te da je u tom kontekstu učešće Crne Gore u NATO misiji na Kosovu i Metohiji, kako se čulo u poslaničkim klupama, „šamar tradicionalnoj Crnoj Gori“.³⁰ Dakle, uočljivo je pozivanje na NATO intervencije: 1995. godine na položaje Vojske Republike Srpske, kao i 1999. godine na SRJ, obje usmjerene protiv Srba, što je kod naroda izazivalo krajnje negativno raspoloženje s obzirom na svježinu, odnosno blizinu događaja, ali i osjećanje da je NATO savez koji vodi nedvosmisleno „antisrpsku politiku“.³¹ U tom kontekstu je poslanik Emilo Labudović i postavio poslaničko pitanje tadašnjem ministru pravde koje glasi: „Da li Ministarstvo pravde namjerava i u kojem roku da uspostavi pravni osnov kojim bi i građani Crne Gore koji su nastradali ili pretrpjeli ozbiljne tjelesne povrede i psihičke traume tokom agresije NATO pakta na SRJ 1999. godine, stekli status žrtve nasilja i time priliku da,

²⁷ Cvetković, Vladimir. „Banalnost moći i ideologija univerzalizma“, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, Beograd, 2019, str. 43.

²⁸ Isto, str. 44.

²⁹ Stenografske bilješke sa zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 27. 12. 2017.

³⁰ Stenografske bilješke sa zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 2. 7. 2018.

³¹ Radenko Šćekić ukazuje da ovakva praksa odslikava realpolitiku i surovost geopolitičkog nadmetanja, ali i „agresivan nastup *demokratskog svijeta* prema različitim kulturama i religijama“. (Šćekić, Radenko. *Mediji i geopolitika*. Medijska kultura, Nikšić, 2019, str. 72).

ili oni ili njihove porodice, budu pravedno i pravično obeštećeni?³² Ovo pitanje je Labudović već postavljao na sjednici održanoj u martu iste godine, kada je konkretno pitao za obeštećenje žrtava iz Murina³³, koje je inače simbol stradanja djece u NATO bombardovanju 1999. godine.

S druge strane, jedan od lidera opozicionog Demokratskog fronta (DF), Nebojša Medojević, imao je nešto drugačiji pogled na ulazak Crne Gore u NATO, u odnosu na ostatak tog opozicionog saveza, odnosno svojih koalicionih partnera: „Da li je NATO garant razvoja demokratije i pravne države, ili podrška mafijaškom režimu u Crnoj Gori, vidjeće se ovih dana“, što možemo situirati u kontekst političke pragmatičnosti i uvažavanja realnosti. S druge strane, ostatak DF-a na čin pristupanja Crne Gore NATO-u gledao je kao na „predaju zemlje i građana na upravu NATO-u“.³⁴

Na fonu navedenog možemo ukazati da Cvetković u svom članku navodi da istorijski sistem real-liberalizma nije htio, ali ni mogao, da ima jednog i jasno uočljivog lidera (SAD), već se pojavljuje mnoštvo oličeno u NATO-u, te da upravo u tome leži ključ zašto real-liberalizam nije spreman da prihvati nacionalnu suverenost pojedinih država³⁵. Dakle, argumentacija onih koji zagovaraju članstvo išla je u pravcu da Crnoj Gori suverenitet od *aspiracija susjeda* može obezbijediti jedino NATO, dok je argument protiv glasio da ulaskom u NATO Crna Gora zapravo potpuno gubi suverenitet i identitet stavivši se na raspolaganje SAD i Zapadu. Ovdje kritičari ne misle samo na puki prenos ingerencija sa nacionalnog na nadnacionalni nivo, već prema shvatanju protivnika članstva Crne Gore u NATO-u, taj potez predstavlja samo još jedan imperijalistički korak u nastupanju Zapada ka Istoku. Kako piše Vratuša Žunjić, jedna grupa teoretičara smatra da NATO bombardovanje SRJ predstavlja, u ideološkom smislu, „nasilno sredstvo postizanja imperijalističkih ciljeva trans-nacionalno organizovanih ekonomskih, političkih, vojnih i kulturnih elita bivših kolonijalnih sila vojno organizovanih u NATO“.³⁶

³² Stenografske bilješke sa Desete posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini Skupštine Crne Gore 25. saziva, održane 22, 23, 27. jula 2015. godine, str. 6–7.

³³ Stenografske bilješke sa Treće posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini Skupštine Crne Gore 25. saziva, održane 25, 26, 27, 31. marta i 2. aprila 2015. godine, str. 14.

³⁴ Rastoder, Š.; Adžić, N. *Moderna istorija Crne Gore 1988–2017*, III/III, Daily Press – Vijesti, Podgorica, 2020, str. 1619. Šćekić, Radenko. Pravno-politički eksperimenti i posljedice Ustava iz 1974. godine, *Istorijski zapisi* 3–4/2024, Istorijski institut, Podgorica 2025, str. 136–149.

³⁵ Cvetković, Vladimir. „Banalnost moći i ideologija univerzalizma“, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, Beograd, 2019, str. 46.

³⁶ Vratuša Žunjić, Vera. „Suprotna teorijska tumačenja NATO bombardovanja Jugoslavije u svetlu kritike ideologije“, *Sociološki pregled*, vol. XXXIII, No. 1–2, 1999, str. 38.

Opozicioni poslanici su u više navrata u parlamentu postavljali pitanje finansiranja istraživanja javnog mnjenja po pitanju ulaska Crne Gore u NATO, te izražavali sumnje u rezultate tih istraživanja³⁷, znajući da je raspoloženje u narodu takvo da bi raspisivanje referenduma dovelo u pitanje ulazak države u taj savez. Poslanica Jelisaveta Kalezić je na jednom od zasijedanja iznijela konstataciju da poslanike Skupštine Crne Gore koji su se izjasnili protiv ućlanjenja Crne Gore u NATO, niko nije pozivao na debate i rasprave povodom te teme.³⁸

U argumentaciji „protiv“, dakle, sadržani su obrisi elemenata: ideologije društvene grupe, stranačke ideologije, periferne ideologije (jer nije vladajuća), kao i konzervativne ideologije, jer nastoji održati postojeći status u odnosu na NATO.

Iz svega navedenog lako se uočava da ideološka pozadina jeste suštinska platforma za političko djelovanje, iako ne uvijek eksplicitna i vidljiva, ali svakako moćna i na svoj način uvijek aktuelna i spremna za ponovno *oživljavanje*. Na kraju treba konstatovati kako je uprkos najavama brojnih teoretičara, od kojih svakako treba izdvojiti Danijela Bela³⁹ i Frensisu Fukujamu⁴⁰, ideološki okvir kao rezon ostao djelatan i u savremenom trenutku u društvu kakvo je crnogorsko, a pitanje reforme crnogorske vojske, odnosno pristupanja Crne Gore NATO-u, između ostalog, to je i pokazalo.

Izvori i literatura

- Andrijašević, Živko. *Nacrt za ideologiju jedne vlasti*. Conteco, Bar, 1999.
- Bell, Daniel. *The End of Ideology: On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties*. Harvard University Press, 2000.
- Bulatović, Momir. *Pravila ćutanja*. Narodna knjiga, Beograd, 2004.
- Cvetković, Vladimir. „Banalnost moći i ideologija univerzalizma“, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, Beograd, 2019.
- Fukujama, Frensis. *Kraj istorije i poslednji čovek*. CID, Podgorica, 2002.
- Gledis, Džon. *Hladni rat*. Clio, Beograd, 2003.
- Malbaša, Predrag. „Nezavisnost izbliza“, *Matica*, br. 67, 2016.

³⁷ Stenografske bilješke sa Šeste posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini Skupštine Crne Gore 25. saziva, održane 27, 28, 29. maja i 1, 2. juna 2015. godine, str. 3.

³⁸ Isto, str. 4.

³⁹ Vidjeti: Bell, Daniel. *The End of Ideology: On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties*. Harvard University Press, 2000.

⁴⁰ Vidjeti: Fukujama, Frensis. *Kraj istorije i poslednji čovek*. CID, Podgorica, 2002.

Peck, Jamie. „Neoliberalism“. *International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment and Technology*, 2017.

Rastoder, Š.; Adžić, N. *Moderna istorija Crne Gore 1988–2017*, III/III, Daily Press – Vijesti, Podgorica, 2020.

Simeunović, Dragan. *Uvod u političku teoriju*. Institut za političke studije, Beograd, 2009.

Stenografske bilješke sa Treće posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini Skupštine Crne Gore 25. saziva, održane 25, 26, 27, 31. marta i 2. aprila 2015.

Stenografske bilješke sa Šeste posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini Skupštine Crne Gore 25. saziva, održane 27, 28, 29. maja i 1, 2. juna 2015.

Stenografske bilješke sa Desete posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini Skupštine Crne Gore 25. saziva, održane 22, 23, 27. jula 2015.

Stenografske bilješke sa Sedme sjednice Prvog redovnog proljećnjeg zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 28. april 2017.

Stenografske bilješke sa Jedanaeste – posebne sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, Skupština Crne Gore, Podgorica, 28. jun 2017.

Stenografske bilješke sa zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 27. decembar 2017.

Stenografske bilješke sa zasijedanja Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore, Podgorica, 2. jul 2018.

Šćekić, Radenko. *Mediji i geopolitika*. Medijska kultura, Nikšić, 2019.

Šćekić, Radenko. *Medijski rat kao oblik geopolitičke borbe*, Matica br. 90, Podgorica 2022.

Šćekić, Radenko. Pravno-politički eksperimenti i posljedice Ustava iz 1974. godine, *Istorijski zapisi* 3–4/2024, Istorijski institut, Podgorica 2025, str. 136–149.

Šćekić, Radenko. *Hibridno ratovanje u novom milenijumu*, Matica 80, Podgorica 2019.

Vratuša Žunjić, Vera. „Suprotna teorijska tumačenja NATO bombardovanja Jugoslavije u svjetlu kritike ideologije“, *Sociološki pregled*, vol. XXXIII, No. 1–2, 1999.

<https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>;

https://sr.wikipedia.org/sr-el/Ideologija#cite_note-autogenerated1-5

Aleksandar ČUKOVIĆ

ON MONTENEGRO'S ACCESSION TO NATO IN THE
MONTENEGRIN PARLIAMENT - IDEOLOGICAL OUTLINES
OF ARGUMENTS

Summary

In an era of modernization and globalization, at a time when many theorists believe that ideology is a marginal factor in decision-making, the issue of Montenegro's accession to NATO highlighted certain ideological outlines in the arguments used during the debate in the Montenegrin Parliament. This paper briefly attempts to point out some more or less visible ideological positions in the arguments for and against Montenegro's membership in NATO, which could be heard in the Montenegrin Parliament, which made the decision to join this military-political alliance. From all of the above, it is easy to see that the ideological background is an essential platform for political action, although not always explicit and visible, but certainly powerful and, in its own way, always current and ready for revival. In the end, it should be stated that despite the announcements of numerous theorists, of which Daniel Bell and Francis Fukuyama should certainly be singled out, the ideological framework as a reason has remained active even in the modern moment in a Montenegrin society, and the issue of the reform of the Montenegrin army, i.e. Montenegro's accession to NATO, among other things, has shown this.